

10 GRUNDE TIL AT
AFKRIMINALISERE

SEX ARBEJDE

OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS

Open Society Foundation: **10 grunde til at afkriminalisere sexarbejde**

Denne pjece er oversat fra Open Society Foundation (www.soros.org). Open Society er en verdens-omspændende organisation, som arbejder imod korruption og for menneskerettigheder, retssikkerhed og sundhed.

Den oprindelige pjece på engelsk kan læses her: <http://www.soros.org/publications/ten-reasons-decriminalize-sex-work>

Open Society Foundation, 2012. Oversættelse: cand.comm. Bo Jensen.

Sexarbejdere er voksne mennesker, som modtager penge eller andre værdier i bytte for seksuelle ydelser, enten regelmæssigt eller af og til (note 1). Sexarbejdere er mænd, kvinder eller transseksuelle.

I de fleste lande er sexarbejde og andre aktiviteter i forbindelse med sexarbejde kriminelt i en eller anden udstrækning (note 2).

Sexarbejde er kriminaliseret ved direkte forbud mod at sælge seksuelle ydelser eller gennem love, som forbyder at man opfordrer andre til at sælge sex, som gør det kriminelt at leve af en sexarbejders indkomst, som forbyder bordeldrift eller som forbyder køb af seksuelle ydelser.

Desuden bliver sexarbejdere ofte forfulgt for overtrædelse af såkaldte administrative regulativer, som normalt ikke giver andre mennesker problemer, f.eks. løsgængeri eller forstyrrelse af den offentlige orden.

Kriminalisering gør sexarbejderne mere udsatte for vold, afpresning og sundhedsskadelige påvirkninger. Kriminalisering forringer sexarbejdernes muligheder for at kræve, at kunderne bruger kondomer, forringer deres muligheder for at organisere sig og forringer deres muligheder for at ytre sig offentligt om deres rettigheder (note 3).

Dette dokument indeholder 10 grunde til, hvorfor afkriminalisering af sexarbejde er den bedste politik for at fremme sundhed og menneskerettigheder for sexarbejdere, deres familier og deres lokalsamfund.

Afkriminalisering betyder at fjerne alle strafferetslige og administrative forbud og sanktioner, som kun er rettet mod sexarbejde, herunder love rettet mod kunder og bordelejere. Fjernelse af strafferetslig forfølgelse af sexarbejdere må gå hånd i hånd med anerkendelse af sexarbejde som et arbejde og beskyttelse af sexarbejderne gennem de samme standarder for sundhed og sikkerhed, som gælder for andre virksomheder. Afkriminalisering skal gøre det muligt for sexarbejdere at få adgang til de samme serviceydelser - f.eks. finansiering, bankkonti og forsikring - som andre arbejdstagere.

Afkriminalisering vil gøre det muligt for sexarbejderne at leve med mindre stigmatisering, social udstødelse og frygt for vold.

For effektivt at beskytte sexarbejdernes sundhed og rettigheder, skal regeringerne fjerne alle love, der regulerer sexarbejde - herunder love, der kriminaliserer køb af sex. Strafferetslige sanktioner mod kunder til seksuelle ydelser fastholder sexarbejderne i risiko. Sanktioner mod kunderne formindsker ikke efterspørgslen, men tvinger sexarbejderne til at arbejde hemmelige steder, hvilket øger risikoen for vold og mindsker sexarbejderens magt over kunden (note 4).

¹ Open Society Foundations (2007): What are key terms related to sexual health and human rights for LGBT and sex workers? *Health and Human Rights: A Resource Guide*.
[Kan læses her](#)

² UNAIDS, Global Network of People Living with HIV, et al. (2010): Making the law work for the HIV response.
[Kan læses her](#)

³ Shannon K and Csete J.: Violence, condom negotiation and HIV/STI risk among sex workers. *Journal of the American Medical Association* 304(5):573-74.

⁴ Det norske justitsministerium (2004): *Purchasing Sexual Services in Sweden and the Netherlands: Legal Regulation and Experiences, An Abbreviated English Version*.

[Kan læses her](#)
Se også UNAIDS Advisory Group on HIV and Sex Work: *Report of the UNAIDS Advisory Group on HIV and Sex Work*. Geneva, 2011,
[Kan læses her](#)
og Ostegren, P. (1999): *Sex Workers' Critique of Swedish Prostitution Policy*.
[Kan læses her](#)

Når sexarbejde er afkriminaliseret, har sexarbejderne fuld ret til at arbejde, og det giver dem mulighed for at bruge retssystemet i tilfælde af overgreb og diskrimination (note 5).

Afkriminalisering af sexarbejde forhindrer naturligvis ikke et forbud mod at købe sex af mindreårige eller at trafficking bør forblive kriminelt.

⁵ Abel G, Fitzgerald L, Brunton C (2009). The impact of decriminalisation on the number of sex workers in New Zealand, *Journal of Social Policy* 38(3):515-531.

1 Afkriminalisering udtrykker respekt for menneskerettigheder og personlig værdighed

Der er mange grunde til, at voksne mennesker begynder at sælge sex, hvad enten det er deres primære levebrød, om det er for at overleve i en midlertidig situation eller for at opnå en kortvarig fortjeneste (note 6).

Uanset deres grunde til at sælge sex og uanset arten af deres arbejde, bør alle mennesker behandles med respekt og værdighed. Sexarbejde bør anerkendes som arbejde, og sexarbejdere skal have den grundliggende ret til at arbejde for at forsørge sig selv og deres familier.

Sexarbejdere i mange lande har organiseret sig for at kæmpe for deres rettigheder (note 7). Disse rettigheder kan ikke realiseres fuldt ud så længe lovgivningen truer sexarbejdernes adgang til domstolene og til sundheds- og sociale ydelser, underminerer deres ret til en arbejdsplads og til arbejdsmiljø-beskyttelse og så længe de udsættes for vilkårlige anholdelser.

⁶ Se f.eks. Devine et al. (2010): Pathways to sex-work in Nagaland, India: Implications for HIV prevention and community Mobilisation, *AIDS Care* 22: 228-237.

⁷ International Committee on the Rights of Sex Workers in Europe, *Declaration of the Rights of Sex Workers in Europe* (2005).

[Kan læses her](#)

2 Afkriminalisering reducerer politiets overgreb og vold

Politiet er ofte skyldige i overgreb mod sexarbejdere. Hvor sexarbejde er kriminaliseret, udøver politiet en magt over sexarbejderne med trusler om arrestation og offentlig ydmygelse. De bruger denne magt til at tvinge, afpresse og fysisk misbruge sexarbejdere. En undersøgelse fra Central- og Østeuropa og Centralasien rapporterer, at en stor andel af sexarbejdere har været udsat for seksuelle overgreb fra politiet. Tallene spænder fra 20 procent af sexarbejderne i Bulgarien til hele 90 procent i Kyrghyzstan (note 8). Rapporten fra Cambodja siger, at 42 procent af landets freelance sexarbejdere er blevet slået af politiet og

⁸ Sex Workers' Rights Advocacy Network (SWAN) (2009). *Arrest the Violence: Human Rights Violations Against Sex Workers in Central and Eastern Europe and Central Asia*.

[Kan læses her](#)

44 procent er blevet voldtaget af politibetjente. Tilsvarende er 72 procent af sexarbejderne på bordeller blevet slået af politiet og 57 procent er blevet voldtaget af politibetjente (note 9). De skyldige politifolk nyder straffefrihed for deres forbrydelser fordi sexarbejdere frygter, at de vil blive anholdt eller udsat for yderligere overgreb, hvis de anmelder disse forbrydelser. Selv om afkriminalisering måske ikke løser alle problemerne med politiets misbrug og forseelser, kan afkriminalisering gøre det muligt for sexarbejdere at indgive klager over politifolk, som handler ulovligt og bringe lovovertrædelserne for retten uden frygt for negative konsekvenser for deres eget levebrød.

Det er netop denne erfaring der blev dokumenteret efter lovreformen i New Zealand i 2003. Her rapporterer sexarbejdere, at de for første gang i deres liv har fået mulighed for at henvende sig til politiet og domstolene om hjælp uden at frygte, at de selv bliver retsforfulgt (note 10).

Afkriminalisering kombineret med adgang til juridisk hjælp fremmer sexarbejdernes sundhed og rettigheder.

⁹ Jenkins, C. (2006). *Violence and Exposure to HIV Among Sex Workers in Phnom Penh, Cambodia*, USAID. [Kan læses her](#)

¹⁰ New Zealand Ministry of Justice (2003). *Report of the Prostitution Law Review Committee on the Operation of the Prostitution Reform Act*. [Kan læses her](#)

3 Afkriminalisering forbedrer sexarbejdernes adgang til domstolene

Visse steder er forekomsten af voldtægt blandt sexarbejdere høj. For eksempel har en undersøgelse blandt sexarbejdere i Kenya afsløret, at 58 procent havde oplevet voldtægt (note 11).

Sexarbejdere, som i en eller anden udstrækning er kriminaliseret, føler sig sandsynligvis ikke trygge ved at gå til politiet for at anmelde vold, ligesom kriminalisering også forhindrer adgang til civil beskyttelse - f.eks. politi-tilhold eller hjælp og behandling efter voldtægt og misbrug.

I 2011 afsagde Ontarios højesteret i Canada en dom, som erklærer, at nærmere definerede love som kriminaliserer sexarbejde er i modstrid med canadiske principper om frihed og rettigheder. Det sker med den begrundelse, at de fleste sexarbejdere ikke vil kunne anmelde vold fordi de frygter, at de kan blive anholdt eller straffet på andre måder, f.eks. kan de frygte at miste forældremyndigheden over deres børn, miste deres lovlige beskæftigelse eller blive stigmatiseret på grund af deres tilknytning til sexarbejde (note 12).

Afkriminalisering fjerner en væsentlig barriere, som kan forhindre, at sexarbejdere indberetter voldtægt og andre forbrydelser, og dermed vil en afkriminalisering gøre det sværere at slippe ustraffet fra at begå vold mod sexarbejdere.

¹¹ Federation of Women Lawyers Kenya (2008). *Documenting Human Rights Violations of Sex Workers in Kenya: A Report Based on Findings of a Study Conducted in Nairobi, Kisumu, Busia, Nanyuki, Mombasa and Malindi Towns In Kenya*.

¹² Bedford v. Canada, 2010 ONSC 4264.

4 Afkriminalisering fremmer et mere sikkert arbejdsmiljø

Afkriminalisering af sexarbejde i New South Wales i Australien får æren for, at sexarbejderne dér har haft en lavere risiko for arbejdsskader og ulykke - sammenlignet med andre dele af Australien (note 13).

En vigtig måde hvorpå afkriminalisering fremmer sikrere arbejdsforhold, er ved at det gør det muligt for sexarbejderne at organisere sig. Kollektivt kan sexarbejderne sætte fingeren på risikofaktorerne på deres arbejdspladser og i fællesskab insistere på forbedrede vilkår.

I Indien - herunder i Durbar Mahila Samanwaya i Sonagachi (Kolkata) og Vamp/Sangram i Sangli - er det kraften i organiseringen, der har fremmet sundheden ved at lette adgangen til kondomer og andre hiv-forebyggende midler, ved at etablere sundhedsydelse og ved at fremme adgangen til finansielle tjenesteydelser (note 14).

New Zealands sexarbejder-organisation har stået for en mobilisering blandt sexarbejderne, som har haft lignende effekt for forbedring af sikkerhed på arbejdspladserne.

Afkriminaliseringen i New Zealand medførte, at landets arbejdsmiljø-lovgivning også kom til at gælde for sexarbejdere, og det førte til formuleringen af en arbejdsmiljø-vejledning, som sexarbejderne har brugt til at styrke deres rettigheder i forhold til arbejdsgivere og kunder (note 15).

5 Afkriminalisering fremmer adgangen til sundhedstjenester

De forskellige stater i Australien har forskellig lovgivning, der regulerer sexarbejde - fra afkriminalisering til legalisering af bordeller med licens til kriminalisering af al prostitution. Det har givet gode muligheder for forskere, som har undersøgt hvilken betydning lovgivningen har for sexarbejdernes adgang til sundhedstilbud og for sundhed og sikkerhed blandt sexarbejdere (note 16).

En undersøgelse afslørede, at i områder med afkriminalisering fik sexarbejderne den bedste støtte fra sundhedsprogrammer og de opsøgende medarbejdere havde den letteste adgang til bordeller. Bedre adgang til økonomiske ressourcer i sundhedsprogrammerne gjorde det muligt at anvende flere ressourcer på opsøgende arbejde om aftenen, hvilket er vigtigt fordi aftenen ofte er det

¹³ Harcourt C et al. (2010): The decriminalization of sex work is associated with better coverage of health promotion programs for sex workers. *Australian and New Zealand Journal of Public Health* 34(5): 482-486.

¹⁴ Jana S, Basu I, Rotheram-Borus MJ, Newman PA (2004): The Sonagachi Project: A sustainable community intervention program. *AIDS Education and Prevention* 16:405-414; Shetty P (2010): Meena Saraswathi Seshu: Tackling HIV for India's sex workers. *Lancet* 376(9734):17. Se også SANGRAM's collectives: Engaging communities in India to demand their rights, AIDSTAR-One Case Study Series.

¹⁵ New Zealand Ministry of Justice (2003): *Report of the Prostitution Law Review Committee on the Operation of the Prostitution Reform Act.* [Kan læses her](#)

¹⁶ Harcourt C et al. (2010): The decriminalization of sex work is associated with better coverage of health promotion programs for sex workers. *Australian and New Zealand Journal of Public Health* 34(5):482-486.

travleste tidspunkt for sexarbejderne. Adgangen til kondomer er bedre og brugen af kondomer er hyppigere i New South Wales, hvor sexarbejde er afkriminaliseret, end i andre stater. Hertil kommer, at sexarbejderne arbejder i kollektiver og organiserer deres egne sundheds-rutiner, hvilket gør dem mere respekterede og gør, at de anvendes mere, end sundheds-tilbud som ikke styres af sexarbejderne selv (note 17).

¹⁷ Jana et al., se note 14.

Fjernelse af de strafferetslige sanktioner overfor sexarbejdere fremmer også samarbejdet mellem stat og sexarbejdere omkring sundhed og sikkerhed. Det er generelt vanskeligere at organisere sexarbejdere omkring den slags spørgsmål i områder, hvor sexarbejde er kriminaliseret eller hvor de strafferetslige sanktioner håndhæves hårdhændet.

6 Afkriminalisering reducerer sexarbejdernes risiko for HIV

Kriminalisering forringer sexarbejdernes forhandlings-position overfor kunderne og gør det sværere at kræve brug af kondom (note 18). Synlige kondomer og selve forhandlingen med kunden gør sexarbejderen mere udsat for arrestation, og der er en frygt for, at dette afholder sexarbejdere fra at bruge kondomer - især blandt de som arbejder på gaden, som samtidig er mest udsatte for HIV. Når sexarbejde er afkriminaliseret, er sexarbejderne mere handlekraftige og flere insisterer på, at kunden skal bruge kondom.

¹⁸ Blankenship K and Koester S.: Criminal law, policing policy and HIV risk in female sex workers and injection drug users (2002). *Journal of Law, Medicine and Ethics*, 30: 548-559.

Sexarbejdere i New Zealand har udtrykt tilfredshed med retningslinier fra Sundhedsministeriet om, at kunderne skal bruge kondom. Det har informeret sexarbejderne om deres rettigheder og har vist sig effektivt i forhandlingerne om sikker sex med kunderne (note 19).

¹⁹ New Zealand Ministry of Justice, se note 15.

7 Afkriminalisering udfordrer stigmatisering, diskrimination og misbrug af straffeattester

I mange lande fører en hårdhændet brug af strafferetten til, at en stor del af sexarbejderne har anmærkninger i deres straffeattest og at de på et eller andet tidspunkt havner i fængsel eller detention. Sexarbejdere er desuden særlig udsat for overgreb og voldtægt i fængsler og detentioner, - med frygtelige konsekvenser for sundhed og menneskerettigheder (note 20).

²⁰ Shannon K and Csete J.: Violence, condom negotiation and HIV/STI risk among sex workers. *Journal of the American Medical Association* 304(5):573-74.

At have en straffeattest eller at have været i fængsel er i sig selv dybt stigmatiserende. Når dertil kommer den almindelige stigmatisering af alle sexarbejdere, er der tale om en tung byrde. I visse dele af USA stemples sexarbejdere som sexforbrydere så snart de er dømt for en forseelse relateret til sexarbejde. De skal bære dokumenter, der identificerer dem som sexforbrydere og kan dermed være afskåret fra at leje boliger, de er afskåret fra sociale ydelser og er ofte ude af stand til at finde andet arbejde end netop sexarbejde (note 21).

²¹ Best Practices Policy Project. Report on the United States of America submitted to the UN Human Rights Council for the 9th Universal Periodic Review, 2010.

[Kan læses her](#)

8 Afkriminalisering giver ikke stigning i antallet af sexarbejdere

Der er intet belæg for den påstand, at hvis man afkriminaliserer sexarbejde, så vil det resultere i en udvidelse af sexindustrien (note 22). I New Zealand har en undersøgelse anslået antallet af sexarbejdere før og efter afkriminaliseringen fem steder i landet, og det viser sig, at Prostitution Reform Act fra 2003 kun har haft ubetydelig betydning for, hvor mange der arbejder i sexindustrien (note 23).

²² Harcourt C, Egger S and Donovan B (2005): Sex work and the law. *Sexual Health* 2:121-128.

²³ Abel et al, se note 5.

9 Afkriminalisering muliggør en mere effektiv indsats mod trafficking

Bekymring for, at afkriminalisering vil fremme menneskehandel til sexindustrien, bygger på en forkert sammenblanding af sexarbejde og menneskehandel. Sandheden er, at lande der afkriminaliserer sexarbejde kan bevare eller endog styrke indsatsen mod menneskehandel, tvangs-prostitution og prostitution af mindreårige.

Afkriminalisering af sexarbejde medfører ikke en stigning i menneskehandlen. For eksempel er New Zealand, som afkriminaliserede sexarbejde i 2003, stadig vurderet som "tier 1" af USA's udenrigsministerium, hvilket betyder, at landet stadig vurderes at være blandt dem, der gør det mest effektive arbejde mod menneskehandel (note 24).

Love og andre politiske initiativer, der tilskynder til sexarbejdernes organisering, vil også lette håndhævelsen af love, som skal forhindre menneskehandel. Sexarbejdere som ikke er truet af strafferetslige sanktioner og disse sexarbejders organisationer kan bedre samarbejde med myndighederne i

²⁴ United States Department of State: *Trafficking in Persons Report* (2010). [Kan læses her](#)

arbejdet mod menneskehandel. UNAIDS' vejledende notat om HIV og sexarbejde fremhæver, at sexarbejdernes egne organisationer er i den bedste position til at henvise kvinder og børn, der har været ofre for menneskehandel, til de relevante hjælpetilbud (note 25).

Kriminalisering forhindrer omvendt, at myndighederne kan gøre brug af sexarbejdernes organisationer i bekæmpelsen af trafficking og vil oftere betyde, at sexarbejdere fejlagtigt bliver kategoriseret som ofre for menneskehandel.

²⁵ UNAIDS Guidance Note on HIV and Sex Work (2009), side 12.

[Kan læses her](#)

10 Afkriminalisering udfordrer statsmagtens kontrol over krop og seksualitet

Når sexarbejde behandles anderledes end andre typer arbejde, er det et eksempel på, hvorledes regeringer gennem historien har forsøgt at udøve kontrol over borgernes kroppe og seksualitet. Afkriminalisering er derfor et spørgsmål om ligestilling og seksuelle rettigheder. Love mod sexarbejde er et indgreb i privatpersoners seksuelle adfærd, og udgør en form for statslig kontrol over kroppe, der tilhører de kvinder og transseksuelle personer, som udgør det store flertal af sexarbejdere verden over (note 26).

Ligesom statslig kontrol med retten til at få børn og forbud mod abort, udgør diverse former for forbud mod sexarbejde et forsøg på moralsk lovgivning uden hensyntagen til borgernes ret til selvbestemmelse over deres egen krop.

Afkriminalisering er et skridt i retning af anerkendelse af alles ret til privatlivets fred og frihed fra unødigt statslig kontrol over sex og seksuelle udtryk.

Kriminalisering bidrager til social marginalisering - ikke kun i kraft af sanktioner mod sexarbejdere for specifikke handlinger, men også gennem tildeling af kriminel status til alle sexarbejdere, uanset om de har været arresteret, sigtet eller dømt (note 27).

Denne stadige fordømmelse fører til omfattende diskrimination, stigmatisering og mishandling i sociale institutioner, i sundhedsvæsenet, i politiet og i den brede offentlighed.

Afkriminalisering fjerner en kilde til stigmatisering, nemlig den kriminelle etiket, som fremmer mishandling og social udstødelse.

²⁶ Transseksuelle mennesker er sjældent beskyttet af loven mod forskelsbehandling på grund kønsidentitet, og diskrimination på arbejdsmarkedet kan være en faktor, der fører dem til at deltage i sexarbejde. Se f.eks. K Slamah, S Winter and K Ordek: Stigma and violence against transgender sex workers. *RH Reality Check*, 16 Dec. 2010.

[Kan læses her](#)

²⁷ Csete J and Cohen J (2010). Health benefits of legal services for criminalized populations: The case of people who use drugs, sex workers and sexual and gender minorities. *Journal of Law, Medicine and Ethics*, 38: 816-828.